

DR. O. NOORDMANS, *Zoeklichten*. U.M. Holland. A'dam, 1949.

„Zoeklichten” is ’n goeie boek van ’n knap teoloog. In 258 bladsye word 18 baie belangrike opstelle oor die aktuele onderwerp van „Het Geloof, Het Leven, de Oecumene, Kerkorde en Kerk-en-Staat” saam-

gebundel. Sewentien opstelle stam uit die jare 1932-1948, d.w.s. ná die eerste druk van sy „Geestelike Perspektieven”, terwyl die eerste één (Geloven op Gezag) is in 1921 geskryf. Dr. Noordmans plaas dit nogtans hier, omdat hierdie belangrike opstel — wat oor die teologies-dogmatiese kennisleer handel — „een theologische grens markeert” en ’n nuwe teologiese ontwikkeling aankondig (p. 7).

„Zoeklichten” is ’n passende titel vir hierdie werk; deur sy helder aanvoëling, siening en segging ontdek Noordmans baie belangrike brandpunte in die Ned. Herv., en ook in die wyer kring van die huidige Protestantse teologie, en laat soekend en tastend lig oor hierdie probleme opgaan. Hy doen dit met vakkundigheid en met ’n trefkrag van woord en gedagte. Hier, soos elders, skryf Noordmans met *pastorale* passie; van die prediking uit en nie vanuit mistiek, teorie of spekulasie nie. *Prediking* het vir hom ’n grondskema en -tema geword.

’n Belangrike artikel is „Mysterie of Boodschap” (p. 83v.v.), ’n resensie oor Prof. Dr. W. J. Aalders se „*De Incarnatie*”. Hierin word die helder woord van die prediking (Boodschap) gestel teenoor die saaklike en ietwat misterieuse sakramentele sfeer van die „*Incarnationalisme*”. Hoewel hierdie teologie (wat Noordmans nog konsekwenter in die sakramentsteologie van Prof. Dr. G. v. d. Leeuw sien — p. 8) goed-reformatories is (p. 92) „overdonkert” die misterieuse syn tog „de wereldwijde klaarte der prediking”. Die kerk en prediking moet egter „de klaarte van den open hemel behouden” (p. 92) . . . .

Die psigologie en veral populêre sigoanalise het vandag ’n groot plek in die lewe (ook in ons eie lewe en beskouing) ingeneem. Ons vind dit in vakliteratuur, in goeie en slegte letterkunde en ons vind dit selfs in die mees afgeleë plaashuisie, én helaas ook in die kerk. Noordmans behandel die verhouding „Psigologie en Evangelie” op p. 59 v.v. Uitgaande van ’n noukeurige analise van Rom. 7:14-25 waarin die teëstellinge: Adam/Christus, Israel/Kerk, Wet/Evangelie, Werk/Geloof en Vlees/Gees in hulle onderlinge verhouding ter sprake kom, word die slag-ordelikheid van die magte van die dood in die helder lig van die evangelie gestel. Die skaduagtige psigologie se fout is dat dit nie werk met die Lig van die Woord nie. ’n Mens mag Jesus nie *psigologies* benader nie, maar *teologies*, want Hy hoort nie in die sielkunde tuis nie maar in die preek. Ons kan dit in ons eie woorde so saamvat. Nie psige-analise (of psigoanalise) nie, maar die Heilige Gees verlig die hart.

In „Het kerklijk dogma” (p. 30 v.v.) word die struktuur van die *pastorale* dogmatiek van die Calvinisme belig teen die agtergrond van die simboliese en retoriese dogmatiek. Hoewel die dialektiese teologie

op hierdie tydstip (1934) nog in 'n betreklik vroeë stadium was, het Noordmans tog deur die pastorale struktuur wesenlike en goeie kritiek (en hiervan bestaan daar maar min) gelewer.

Die *Oecumene* staan vandag weer sentraal. Dit is egter nie genoeg dat ons afgevaardigdes na die vergaderinge stuur nie. Ons moet ook grondig oor die feit van die oecumene as teologiese feit besin. Noordmans prikkel tot besinning en gee ook materieël waardevolle bydrae in sy artikel „Het Calvinisme en de Oecumene” op p. 202 v.v. Hy wys aan dat teenoor Rome (wie se weg tot die Oecumene konkreet histories-suksessief is — p. 207) en teenoor die Lutheranisme (van vroeër) en die Anglikane, die Calvinisme kragtens haar oorsprong 'n oecumeniese beweging is (p. 202). Sy is dit deur die historiese oorsaak van die verstrooing van die Calvinistiese gemeentes; sy is dit deur die teokratiese gedagte waar die Woord Gods regeer i.p.v. die biologiese kontinuïteit en suksessie van Rome. Dogmaties het Calvyn die grondslag van oecumene in sy *Institusie* gelê, prakties in Genève (die „model”-gemeente).

Ons kan nog verder voortgaan en wys op wat Noordmans i.s. onderwerpe soos Soberheid, Het Geweten, Oor Newman (en daardeur oor die probleem Rome-en-ons) ens. sê. Ons volstaan egter met bo-staande aanduidinge.

Dit is ons beskouing dat ons eers 'n kort kernagtige samevatting moet gee van 'n werk, voordat ons daarop vrugbare en grondige materiële kritiek kan gee, want anders praat ons leë woorde in die lug, omdat die leser dan nie weet waarom dit gaan nie. Nou kan 'n mens moeilik in 'n kort bestek hierdie 18 opstelle sinvol saamvat. Ons bepaal ons daarom tot 'n paar formele medelinge i.v.m. hierdie werk. 1. Hierdie werk is baie keer wat sy tema betref, landelik gebonde. Party opstelle veronderstel 'n noukeurige kennis van die Nederlandse teologiese en kerklike situasie. 2. Noordmans veronderstel somtyds met één woord of sinsnede 'n groot hoeveelheid teologiese vakkennis. Wie bv. nie Kierkegaard se gedagtestruktuur, nl. die figuur van die on-eindige approksimasie, goed ken nie, sal baie moeilik sy uiteensetting van angs en sonde en waansin (p. 71-72) begryp end kan lees. Dieselfde geld van sy gelade terme bv. sy gedagte van die „continuïteit” vir die Roomse Kerkbegrip (p. 176). 3. 'n Beswaar wat hieraan verwant is, is die volgende: Hoewel Noordmans met besondere tref-krag van woord en pakkendheid skryf, is sy komposisie soms baie moeilik vir 'n mindergeskoolde leser. Hy slaan somtyds van 'n ruimtelik-ontologiese beeld oor tot 'n temporele (p. 206). Dit maak die lektuur moeilik vir die mindergeskoolde as die wese van die Calvinisme saamgevat word in die „temporele” spraak van nie-suksessie, en herhaling, veral as hy later op kunstige wyse (soos in 'n musiekstuk) weer fyn toespelinge op hierdie terminologie in sy tema doen. Dit is bv. moeilik as hy van

die *realisme* van Aalders se „Incarnationalisme” praat (p. 84). 'n Mens moet eers goed dink voordat jy weet dat hy hier toespeel op die latynse woord „res” (=saak) wat hy later (p. 93) weer toespelend verbind met die woord „syn”.

Maar hy wat die tema van die prediking as sy eie erns beskou, sal hierdie formele moeilikhede maklik oorwin en beslis baie leer.

B. J. ENGELBRECHT.
